

Kuntaliiton ehdotukset hallitusohjelmakirjauksiksi 2023–2027 sekä arviot kirjausten vaikutuksista julkiseen talouteen

Sisällys

Uudistetaan sääntelykulttuuri ja mahdollistetaan kokeilut	2
Varmistetaan rahoitusperiaatteen noudattaminen	2
Kaupunkipolitiikka.....	3
Laaditaan kaupungeille kasvusopimuksia	3
Perustetaan kaupunkipolitiikan ministerityöryhmä.....	3
Terävöitetään EU-rahoitussuuntia kaupunkien kasvun tueksi	3
Ilmastopolitiikka.....	4
Vahvistetaan valtion ja kunnan kumppanuutta ilmastokestävän Suomen tekijöinä.....	4
Vauhditetaan kestävää energiamurrosta	4
Varautuminen ja kriittinen infra.....	5
Vahvistetaan kuntien kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuutta ja tuetaan korjausvelan hallintaa.....	5
Digitalisaatio	6
Kehitetään tietosuojasäätelyä	6
Puretaan tiedon hyödyntämisen esteitä.....	6
Ymmärretään digitalisaation vaikutuksia.....	6
Tehostetaan digitaalista turvallisuutta	7
Rakentaminen ja ympäristö	7
Tehdään rakennetun ympäristön lainsäädännöstä toimiva	7
Edistetään rakennetun ympäristön digitalisaatiota kunnissa ja valtakunnallista tiedon yhteentoimivuutta.....	7
Lisätään ympäristöterveydenhuollon joustavuutta	8
Korjataan kuntien teknisen toimialan työvoimapula.....	8
Ratkaistaan kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rahoituskriisi.....	8
Turvataan häiriöttömät liikenneyhteydet ja niiden rahoitus.....	9
Hyvinvointi ja sivistys	10
Turvataan varhaiskasvatuksen henkilöstön ja resurssien riittävyys.....	10
Otetaan yhteistyömallit laajasti käyttöön perusopetuksessa	10
Arvioidaan TUVA-koulutusten toimivuus.....	11
Uudistetaan lukiokoulutuksen järjestämis- ja rahoitustavat.....	11
Turvataan ammatillisen koulutuksen saatavuus.....	11
Turvataan kulttuuripalvelujen saavutettavuus	12
Tartutaan suomalaisten liikkumattomuuteen	12
Edistetään lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa	13
Tarkennetaan kuntien ja hyvinvointialueiden työnjakoa.....	13
Ehkäistään syrjäytymistä	13
Sujuvoitetaan yhteistyötä oppilashuollossa ja työpajatoiminnassa.....	14
Kehitetään sivistystoimen rahoitusjärjestelmää	14
Laaditaan kansallinen digivisio	15
Kehitetään julkisia hankintoja	15
Lisätiedot.....	16

Uudistetaan sääntelykulttuuri ja mahdollistetaan kokeilut

- **Kirjaus 1:** Kuntien itsehallintoa, taloudellista kestävyyttä ja toimintaympäristön haasteisiin vastaamista vahvistetaan keventämällä ja uudistamalla tehtäviä sekä niiden toteuttamistapoja koskevaa normiohjausta. Toteutetaan yli hallituskausien kestävä kokeiluohjelma, joka koostuu erikseen valituista eri ministeriöiden hallinnonaloihin kuuluvista lakikokeiluista sekä erilaisten tehtävävastuiden lakikokeiluista. Seurataan säännöllisesti kuntien tehtävien ja velvoitteiden normiohjauksen kehitystä.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kuntien normiohjauksen keventäminen ja lakikokeilut ovat työväline julkisen talouden sopeuttamiseen. Kokeiluohjelma vahvistaa julkista taloutta pidemmällä aikavälillä, kun toiminta onnistuneiden kokeilujen myötä tehostuu.

Säästövaikutuksen karkeana mittaluokkana voidaan pitää kestävyysvajelaskelmaan sisältyvää nyrkkisääntöä, että yleisen tuottavuuden paraneminen 0,5 prosenttiyksiköllä pienentää kestävyysvajetta 0,3 prosenttiyksiköllä. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että sote-alalla tuottavuuspotentiaali on arvioitu huomattavasti suuremmaksi; 1,7 prosenttiyksiköksi.

- **Kirjaus 2:** Edistetään ihmislähtöistä ja sektorirajat ylittävää julkista johtamista, joka vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja elinvoimaa.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus on kunnille kustannusneutraali, ja edellytys kirjauksen 1 toteutumiseksi.

Lisätiedot: Sini Sallinen, kehittämispäällikkö, puh. +358 50 464 5662, Juha Myllymäki, lakiasiainjohtaja, puh. +358 50 408 4392.

Varmistetaan rahoitusperiaatteen noudattaminen

- **Kirjaus 3:** Kunta-valtio-suhteessa rahoitusperiaatetta noudatetaan. Uudet ja laajenevat tehtävät sekä vero- ja maksuperustemuutokset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti. Kiinteistöverotuksen arvostamisperusteet uudistetaan vaalikauden alussa aiemmin tehtyyn valmisteluun perustuen. Valmistellaan kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistus siten, että valtionosuudet määräytyvät kuntien uudistuva tehtäväkenttä huomioiden.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus on kunta-valtio-suhteessa kustannusneutraali, jolloin kuntatalouteen kohdistuvat valtion päätösten talousvaikutukset kompensoidaan kunnille. Rahoitusperiaatteen mukainen kompensatio heikentää valtiontaloutta vastaavalla summalla. Kiinteistövero- ja rahoitusjärjestelmä uudistus ovat kokonaisvaikutuksiltaan neutraaleja.

Lisätiedot: Sanna Lehtonen, kuntatalousasioiden johtaja, puh. +358 50 575 9090, Timo Reina, varatoimitusjohtaja, puh. +358 40 555 8458.

Kaupunkipolitiikka

Laaditaan kaupungeille kasvusopimuksia

- **Kirjaus 4:** Kaupunkien kilpailukyvyyn lisäämiseksi ja maan elinvoiman vahvistamiseksi laaditaan kansainvälisten esimerkkien mukaisia kasvusopimuksia kaupunkien ja valtion kesken. Niiden sisältö räätälöidään tarve- ja teemakohtaisesti yhteistyössä kaupunkien, Kuntaliiton ja valtion kesken. Uudet kasvusopimukset eivät korvaa nykyisiä MAL-sopimuksia ja niiden suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan välittömästi syksyllä 2023.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kasvusopimukset kasvattavat valtion ja myös kuntien menoja lyhyellä aikavälillä. Sopimusten tavoitteena on kuitenkin muutaman vuoden aikajänteellä olla julkista taloutta vahvistavia – sopimusten kohteista riippuen julkisia menoja suoraan vähentäviä ja/tai tulomuodostusta kasvattavia. Välittömien menovaikutusten osalta suuruusluokka voi olla 50–80 miljoonaa euroa.

Perustetaan kaupunkipolitiikan ministerityöryhmä

- **Kirjaus 5:** Perustetaan kansallista kaupunkipolitiikkaa ohjaava ja koordinoiva ministerityöryhmä. Sen tehtävä on yhdessä kaupunkien ja Kuntaliiton kanssa linjata tulevaisuuden kaupunkipolitiikan suuntaviivoja ja kehittämistarpeita, sekä tehdä ehdotuksia niiden toteuttamiseksi. Tavoitteena on luoda pysyvä, hallituskauden ylittävä käytänte, joka tuo pitkäjänteisyyttä kansalliseen kaupunkipolitiikkaan ja kaupunkien kehittämiseen.

Vaikutus julkiseen talouteen: Tavoite ei aiheuta juurikaan suoraa lisäkustannuksia. Ministerityöryhmän toimintaa tukeva valmistelutyö voidaan hoitaa pääsääntöisesti olemassa olevin resurssein virkatyönä.

Terävöitetään EU-rahoitussuuntia kaupunkien kasvun tueksi

- **Kirjaus 6:** Vahvistetaan ja varmistetaan EU-rahoitusinstrumenttien voimakkaampi hyödyntäminen suurten kansallisten infra- ja kaupunkikehitysinvestointien tueksi. Päämäärän saavuttaminen edellyttää kykyä kansallisesti priorisoida eri hankkeita ja niiden toteuttamisjärjestystä sekä tehdä aktiivista vaikuttamistyötä niiden edistämiseksi yhteistyössä valtion, kaupunkien ja alueiden kesken.

Vaikutus julkiseen talouteen: Tavoite aiheuttaa lisäkustannuksia alkuvaiheessa valmistelu- ja vaikuttamistehtävien resurssoinnin kautta. Kokonaisuudessaan tavoite on julkista taloutta, niin valtion kuin kuntienkin taloutta, vahvistava sekä suoraan kasvavan tulonmuodostuksen kautta että epäsuorasti myös talouden kasvua ja kehitystä tukevien vaikutusten kautta.

Lisätiedot: Henrik Lönnqvist, kaupunkikehityspäällikkö, puh. +358 50 312 2805.

Ilmastopolitiikka

Vahvistetaan valtion ja kunnan kumppanuutta ilmastokestävän Suomen tekijöinä

- **Kirjaus 7:** Rakennetaan yhteistä tilannekuvaa sekä ilmastonmuutoksen torjunnasta että ilmastonmuutokseen sopeutumisesta kuntien ja valtion kesken. Ohjataan tukea erityisesti liikenteen ja lämmitysenergian päästövähennyksiin, joissa kuntien vaikutusvalta on rajallinen. Tämä tarkoittaa mm. kaupunkiseutujen kestävästä liikkumisen tukemista.

Vaikutus julkiseen talouteen: Lisäkustannuksia voivat aiheuttaa erilaiset tuet kuten esim. vuonna 2022: Rakennusten lämmitysenergian päästövähennyksiin osoitettava tuki 70 milj. €/vuosi; kaupunkiseutujen joukkoliikenteen lisätuen tarve 150 milj. €/vuosi, liikenne12 –suunnitelmassa linjattu kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman mukainen rahoitustarve 30 milj. €/vuosi vuosina 2022-2024.

Kustannukset rasittavat valtiontaloutta, kun noudatetaan rahoitusperiaatetta sekä valtion ja kuntien kumppanuutta vihreän siirtymän edistämiseksi.

Vauhditetaan kestävää energiamurrosta

- **Kirjaus 8:** Hallitus sitoutuu kattamaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman velvoitteiden toteuttamiseen tarvittavat resurssit, erityisesti 55-valmiuspaketin (Fit for 55) energiavelvoitteiden osalta. Vauhditetaan kestävästä energiamurrosta tukemalla kuntien mahdollisuuksia edistää hallittua siirtymistä uusiutuviin sekä polttoon perustamattomiin energiamuotoihin esim. sopimuksellisuuden kehittämisen, vähähiilisten teknisten ratkaisujen pilotointien ja taloudellisten kannustimien kautta.

Vaikutus julkiseen talouteen: Energiatehokkuusdirektiivin toimeenpano aiheuttaa mittavia investointivelvoitteita. Tämänhetkinen komission esitys rakennusten energiaterhokkuusdirektiivistä voisi tarkoittaa 10-30 miljardia euroa korjaus/investointikustannuksia kuntien koulu- ja päiväkotikiinteistöissä, mutta tarkemmat arviot rakennusten energiaterhokkuusdirektiivistä voidaan tehdä vasta syksyllä 2023. Jos riittävät joustot saadaan aikaan, kustannuksia voidaan kohtuullistaa huomattavasti.

Energiaterhokkuuden tuomat taloudelliset säästöt riippuvat pitkälti siitä, miten tehokkuussaneeraukset toteutetaan. Jos niitä tehdään erillisinä rakennusten muusta saneerauksesta ja vastoin kuntien palveluverkkosuunnitelmia, ovat takaisinmaksuajat pahimmillaan satoja vuosia.

- **Kirjaus 9:** Rahoitetaan ilmastolain velvoite laatia kuntien ilmastosuunnitelma sekä tuetaan suunnitelman toimeenpanoa.

Vaikutus julkiseen talouteen: Suunnitelman laatiminen 45 000 €/kunta = 14 miljoonaa euroa kerran valtuustokaudessa. Suunnitelman laatiminen on kustannusneutraali kunnille mutta lisää kustannuksia valtiolle, kun rahoitusperiaatetta noudatetaan. Toimeenpanon kustannukset vaihtelevat kunnan valitsemien toimenpiteiden mukaan.

- **Kirjaus 10:** Selvitetään kuntien rahoitus- ja investointitarpeet ja rahoituksen edellytykset vihreässä siirtymässä.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus on kustannusneutraali. Selvityksen laatiminen valtion budjettirahoituksella täsmentää julkisen talouden suunnitelmaa ja kuntatalousohjelmaa vihreän siirtymän talouden näkökulmasta.

- **Kirjaus 11:** Laajennetaan kuntien ilmastotyön tuki kattamaan myös ilmastomuutokseen sopeutumisen. Selvitetään ilmastomuutokseen sopeutumisen ja varautumisen sääntely, vastuut ja rahoitus konkreettisten sopeutumistoimenpiteiden vauhdittamiseksi. Tuetaan kuntien investointeja ilmastomuutokseen varautumisen kannalta tärkeimmissä infrastruktuurihankkeissa.

Vaikutus julkiseen talouteen: Varautumisen ja sopeutumisen kustannukset ovat aina pienempiä kuin vahingoista aiheutuvat kustannukset. Näin ollen varautuminen tuo pitkällä aikavälillä säästöä julkiseen talouteen. Merkittävä osa sopeutumis- ja varautumistoimista kuittautuisi kuntien infran uudistamisella ilmastokestäväksi muun korjausvelan kuromisen yhteydessä. Erityinen investointituki kriittisimpiin infrakohteisiin on 20 miljoonaa euroa.

Lisätiedot: Pauliina Jalonen, erityisasiantuntija, puh. +358 50 501 8602

Varautuminen ja kriittinen infra

Vahvistetaan kuntien kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuutta ja tuetaan korjausvelan hallintaa

- **Kirjaus 12:** Kuntien kriittisen infrastruktuurin toimintahäiriöihin varautumista kehitetään ja vahvistetaan. Häiriötilanteiden syntymistä ehkäistään ja niiden vaikutuksia heikennetään vähentämällä kuntaomisteisen infrastruktuurin korjausvelkaa mm. mahdollistamalla EU:n ja kansallisten rahoitusinstrumenttien käyttöä. Kriittistä infrastruktuuria (kuten liikenneväylät sekä energia-, jäte- ja vesihuolto) koskevissa lainsäädännön uudistuksissa pidättyäydtyään velvoitteista, jotka heikentävät kuntien kykyä ja taloudellista liikkumavaraa huolehtia infraomaisuudestaan. Kriittisten toimialojen kyvykkyyttä vastata kyberturvallisuushkiin ja tiedusteluun parannetaan.

Vaikutus julkiseen talouteen: Toimintavarmuuden vahvistamisen kustannuksia voidaan verrata kuntien infrastruktuurin korjausvelan kustannuksiin, sillä suuri osa toimintahäiriöihin varautumisesta kuittautuisi kuntien vastuulla olevan infrastruktuurin saneeraamisella lisäten siihen myös kyberturvallisuustoimia. Kuntien korjausvelan on arvioitu olevan rakennuksissa n. 9 miljardia euroa, katuverkossa n. 2 miljardia euroa ja vesihuollossa arvioidaan olevan n. 370 miljoonan euron vuotuinen lisäinvestointitarve vuoteen 2040 asti.

Vesihuollon massiivisen korjausvelan kurominen edellyttäisi mittavia korotuksia asiakasmaksuihin ja siksi tarpeen olisi arvioida, olisiko valtion rahoittama saneerausohjelma tarpeen myös kansallisen turvallisuuden ja häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi.

Lisätiedot: Ari Korhonen, erityisasiantuntija, puh. +358 44 797 1550, Paavo Taipale, yhdyskuntatekniikan päällikkö, puh. +358 50 380 8368.

Digitalisaatio

Kehitetään tietosuojasääntelyä

- **Kirjaus 13:** Julkishallinto toimii tehokkaasti, kun tiedon liikkumisen tekniset ratkaisut ja säädökset ovat järkeviä ja selkeitä. Tehokkaat palvelut ja kehitysmuotoisuus vaativat selkeän sääntelyn lisäksi julkissektorilta riskinkantokykyä, koska ympäristö on oikeudellisesti epävarma. Tietosuojasääntelyä kehitetään vastaamaan julkisen sektorin kehittämistarpeita. Tehokkaan toiminnan riskejä ei kasvateta hallinnollisilla sanktioilla.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus tuo säästöjä 10 miljoona euroa vuositason kunnille, kun se luo mahdollisuuksia kehittää aidosti tuottavia digitaalisia julkisten palveluiden palveluita. Kirjaus hillitsee myös kustannustennousua sekä hukkainvestointeja.

Lisätiedot: Ida Sulin, johtava lakimies, puh. +358 50 357 8527.

Puretaan tiedon hyödyntämisen esteitä

- **Kirjaus 14:** Mahdollistetaan turvallinen tietojen hyödyntäminen nykytilannetta laajemmin selkiyttämällä lainsäädäntöä, lisäämällä informaatio-ohjausta ja varmistamalla tietojen käytön kehittämisen rahoitus. Parannetaan tiedon liikkuvuutta julkisten palveluiden ja eri toimijoiden rekistereiden ja tietokantojen välillä. Kehitetään lupakäytäntöjä ja puretaan hallinnollista taakkaa tilanteissa, joissa asiakastiedon käsittely edellyttää asiakkaalta lukuisia suostumuksia viranomaisasioinnissa.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus tuo säästöjä tehostamalla hallintoa ja helpottaa työvoimapulaa, kun hallinnon työntekijöiden aikaa ei tarvitse käyttää hallinnollisiin kirjauksiin, lupa-asioihin ja käytänteiden selittämiseen asiakkaille.

Arvio säästövaikutuksista: Kunnille noin 10-15 miljoonaa euroa vuosittain, hyvinvointialueille enemmän. Kuntien taloudessa vaikutukset olisivat ennen kaikkea välilliset: Kun työntekijät keskittyvät varsinaisiin palvelutehtäviin, asiakkaiden palveluiden laatu paranee ja sujuvoituu.

Ymmärretään digitalisaation vaikutuksia

- **Kirjaus 15:** Valmistellaan malli digitaalisten vaikutusten arvioinnista laajassa yhteistyössä julkisen hallinnon toimijoiden ja sidosryhmien kanssa ja otetaan digitaalisten vaikutusten arviointi osaksi kaikkea lainsäädännön valmistelua sekä keskeisissä kansallisissa kehittämishankkeissa. Hyödynnetään kansainvälisiä esimerkkejä, kuten Tanskan toimintamalli sekä kansallisesti jo tehty työ.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus on kustannusneutraali. Se vaikuttaa ennen kaikkea siihen, että lakien ja hankkeiden muutosvaikutukset ja rahoitustarpeet voidaan arvioida paremmin, täsmällisemmin ja oikea-aikaisesti. Myös hyödyt ja riskit voidaan ennakoita paremmin.

Lisätiedot: Elisa Kettunen, kehittämispäällikkö, puh. +358 50 372 6789.

Tehostetaan digitaalista turvallisuutta

- **Kirjaus 16:** Toteutetaan julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden toimeenpanosuunnitelmassa 2020–2023 (Haukka) kuvatuille kansallisille digiturvapalveluille tarvittavat konkreettiset menetelmät, toimintamallit sekä tuki palveluiden käyttöönottamiseksi. Toimintatavat jalkautetaan paikallista osaamista vahvistamalla koko kuntakentässä unohtamatta pieniä kuntia. Käyttöönoton tukea kunnissa rahoitetaan ja koordinoidaan keskitetysti.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus lisää kuntien ja valtion kustannuksia 5-8 miljoonaa euroa vuosittain. Kun keskitetyt ratkaisut tulevat kuntakentän hyödynnettäviksi, kirjaus vähentää kustannuspainetta etenkin pieniltä kunnilta. Heikko digitaalinen turvallisuus lisää ennakoimattomia kustannuksia, jotka voivat nousta pienissä kunnissa miljooniin yhdestä laajasta tietoturvaloukkauksesta. Tällainen tilanne voi johtaa pienen kunnan tapauksessa suuriin taloudellisiin riskeihin.

Lisätiedot: Jari Ylikoski, erityisasiantuntija, puh. +358 50 572 9820.

Rakentaminen ja ympäristö

Tehdään rakennetun ympäristön lainsäädännöstä toimiva

- **Kirjaus 17:** Jatketaan maankäyttöä ja rakentamista koskevan lainsäädännön uudistamista siten, että alueidenkäyttölain ja rakentamislain muodostamasta kokonaisuudesta tulee eri osapuolten kannalta toimiva, sujuva ja ennakoitava. Parannetaan maapoliittisten välineiden toimivuutta ilman, että kuntien maanhankinnan kustannuksia korotetaan. Tehdään rakentamislakiin tarvittavat korjaukset ja varataan sen toimeenpanoon riittävä rahoitus.

Vaikutus julkiseen talouteen: Lainsäädännön uudistaminen on kustannusneutraali tai säästöjä tuova, kun se edistää kuntien kestävästä maankäyttöä ja rakentamista sekä niiden viranomaisprosesseja. Valtion osoittama rahoitus rakentamislain toimeenpanon tukeen tuo säästöä julkiseen talouteen, kun esimerkiksi oppailla, koulutuksella ja neuvonnalla huolehditaan rakentamisen lupaprosessien sujuvuudesta ja siten verokertymää kasvattavien investointien edistymisestä.

Lisätiedot: Anne Jarva, kehittämispäällikkö, puh. +358 50 573 6810.

Edistetään rakennetun ympäristön digitalisaatiota kunnissa ja valtakunnallista tiedon yhteentoimivuutta

- **Kirjaus 18:** Luodaan uusi rahoitusväline kuntien digitaalisia prosesseja kehittävään toimintaan. Korvataan eri ministeriöiden valtakunnallista laki- ja digikehityshankkeista ja EU-sääntelystä koituvat kulut kunnille rahoitusperiaatteen mukaisesti.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kuntien rakennetun ympäristön digitalisaation kustannuspaineet tälle hallituskaudelle on arviolta 27 miljoonaa euroa. Kirjaus lisää valtion kustannuksia ja neutralisoi kuntien kustannuksia. Pitkällä

tähtämellä koko yhteiskuntaa ajatellen merkittävä säästö- ja kehittämispotentiaali.

Ilman kuntien rakennetun ympäristön tietojen yhteentoimivuuden edistämistä ja jatkuvan tiedonvirtauksen edellyttämien rajapintojen rakentamista tavoitteet rakennetun ympäristön valtakunnallisista hyödyistä jäävät toteutumatta eikä toimiala kehity halutulla tavalla. Kuntien tehtävissä syntyvät asemakaava-, rakennus-, osoite-, kiinteistö-, infra- ja liikenteenohjaustiedot ovat tulevaisuuden älykaupunkisovellusten kivijalka sekä välttämätön kehittämiskohde pelastustoiminnan, logistiikan, ympäristönsuojelun, alue- ja kiinteistökehityksen sekä infrarakentamisen kannalta.

Lisätiedot: Päivi Tiihonen, erityisasiantuntija, puh. +358 50 478 1604.

Lisätään ympäristöterveydenhuollon joustavuutta

- **Kirjaus 19:** Ympäristöterveydenhuolto järjestetään joustavasti alueelliset erot huomioiden. Lakimuutoksella (ns. sote toimeenpanolain (616/2021) 65 §) mahdollistetaan kuntien ja yhteistoiminta-alueiden vastuulla olevan ympäristöterveydenhuollon järjestäminen joustavasti, joko kunnassa, yhteistoiminta-alueella tai sopimuksella hyvinvointialueen toimesta.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus on kustannusneutraali.

Lisätiedot: Kaisa Mäntynen, erityisasiantuntija, puh. +358 40 703 6475.

Korjataan kuntien teknisen toimialan työvoimapula

- **Kirjaus 20:** Tartutaan kuntien teknisen toimialan työvoimapulaan uudistamalla teknisen toimialan tehtäviä ohjaavat vaatimukset ja koulutus vastaamaan yhdyskuntien suunnittelun, rakentamisen, ylläpidon ja valvonnan tarpeisiin. Huolehditaan, ettei kuntien tekniselle toimialalle säädetä lisätehtäviä tai -vaatimuksia, ellei toteutukseen ole työntekijäresursseja. Vältetään työmarkkinoiden jäykistämistä uusilla säädöksillä liittyen esimerkiksi pätevyys- tai mitoitusvaatimuksiin. Tarjoamme kannustimia kuntien yhteistyöhön ja muihin alan työvoimapulaa helpottaviin kunnan toimintatapojen kehittämiseen.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus tuo säästöjä koko yhteiskunnalle, kun kuntien teknisen toimen prosessit saadaan toimimaan ja investoinnit etenemään.

Lisätiedot: Miira Riipinen, johtaja, puh. +358 40 824 4401.

Ratkaistaan kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rahoituskriisi

- **Kirjaus 21:** Tartutaan keskisuurten kaupunkien kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rahoituskriisiin. Myönnetään käynnistysavustus keskisuurten kaupunkien vuokrataloyhtiöille rahoituskriisin ratkaisemiseksi ja toimintaedellytysten kohentamiseksi.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kahdeksan kaupungin avustus kasvattaa julkisen sektorin kustannuksia hallituskauden aikana 5 miljoonalla eurolla.

Lisätiedot: Laura Hassi, erityisasiantuntija, puh +358 50 562 7665.

Turvataan häiriöttömät liikenneyhteydet ja niiden rahoitus

- **Kirjaus 22:** Huolehditaan entistä tavoitteellisemmin Suomen eri alueiden saavutettavuudesta ja kansainvälisistä yhteyksistä. Kurotaan teiden ja ratojen korjausvelkaa umpeen ja toteutetaan kasvua edistäviä kehittämishankkeita. Resurssien kohdentamisessa tehdään priorisointeja vaikuttavuus edellä. Kehitetään sekä nopeita raideyhteyksiä suurten kaupunkien välillä, että joukkoliikennettä, jalankulku- sekä pyöräilyinfraa ja toimivia matkaketjuja koko maassa.

Vaikutus julkiseen talouteen: Perusväylänpidon ja kehittämisinvestointien kustannukset kasvattavat valtion kustannuksia. Perusväylänpitoon tulisi osoittaa hallituskaudella vähintään 1,9 miljardia euroa lisää rahoitusta tekniseen kehikseen (JTS 24-27) nähden, jotta korjausvelkaa voitaisiin laskea tavoitteen mukaisesti. Kehittämissankkeiden rahoitustaso on teknisessä kehiksessä matala, 522 miljoonaa euroa vuodessa, ja siinä tulisi huomioida vähintäänkin kustannustason nousu.

Joukkoliikenteeseen ollaan kohdentamassa Liikenne12:a mukaan tasokorotuksia suurille ja keskisuurille kaupunkialueille ja ELY-alueille vuodesta 2025 alkaen 150 miljoonaa euroa vuodessa, eli kustannustason nousu huomioiden noin 190 miljoonaa vuodessa. Kävely- ja pyöräilyinfran valtionavustuksen taso on Liikenne12:a mukaan 30 miljoonaa euroa vuodessa eli kustannustason nousu huomioiden noin 38 miljoonaa euroa vuodessa. Nämä korotukset ovat lähtökohta parlamentaarisen Liikenne12-suunnitelman toteutumiselle.

Vaihtoehtoiskustannuksia ovat Suomen ja alueiden väyläverkon rapautuminen, saavutettavuuden, joukkoliikennepalveluiden, liikenneturvallisuuden sekä MAL-sopimusten ja muun kuntien kanssa tehtävän sopimuksellisen yhteistyön ja kaupunkiseutujen kestävän kasvun heikentyminen.

- **Kirjaus 23:** Nostetaan liikennejärjestelmän rahoitus vaikuttavalle tasolle ja tehostetaan EU-rahoituksen hyödyntämistä. Valtio kantaa vastuun kansallisen liikenneinfran rahoituksesta. Isojen liikennehankkeiden yhteisrahoituksen periaatteet sovitaan valtion ja kuntien yhteistyönä. Turvataan MAL-sopimusten rahoitus pohja. Edistetään verotuksellisilla ja taloudellisilla ohjaukeinoilla liikenteen vihreää siirtymää ja päästötavoitteiden saavuttamista oikeudenmukaisella tavalla. Käynnistetään liikenteen verotuksen kokonaisvaltainen uudistaminen.

Vaikutus julkiseen talouteen: Ks. edellinen kohta valtion rahoitustasosta. Verotuksellisilla ja taloudellisilla ohjaukeinoilla tulee pyrkiä kustannustehokkaaseen ja oikeudenmukaiseen vihreän siirtymän vauhdittamiseen ja liikenteen päästöjen ja muiden ulkoishaittojen vähentämiseen.

- **Kirjaus 24:** Käynnistetään lakihanke tai lakikokeilu kunnille mahdollistettavasta toimilupamallista mikroliikkumispalveluiden sääntelyyn.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus on kustannusneutraali.

Lisätiedot: Johanna Vilkuna, kehittämispäällikkö, puh. +358 40 869 783.

Hyvinvointi ja sivistys

Turvataan varhaiskasvatuksen henkilöstön ja resurssien riittävyys

- **Kirjaus 25:** Varhaiskasvatuksen kelpoisen henkilöstön riittävyys turvataan edetessä kohti vuoden 2030 vaadittua henkilöstörakennetta. Uusien henkilöstön määrää mahdollisesti lisäävien velvoitteiden säätämisestä pidättäydytään.

Vaikutus julkiseen talouteen: Olemassa olevan henkilöstövajeen umpeen kurominen vaatii uusien ammattilaisten kouluttamista. Tämä tarkoittaa kustannuksia yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Myös kelpoisuusehtojen tarkoituksenmukaisuutta esim. päiväkodin johtajien osalta on tarkasteltava.

Eri tahojen arvioiden mukaan (ml. Kuntaliitto) tarvitaan jopa 20 000 varhaiskasvatuksen ammattilaista vuoteen 2030 mennessä jotta nykyisen lain toimeenpano henkilöstörakenteen osalta voisi toteutua.

Tällä hetkellä kustannusvaikutuksia tulee erityisesti siitä, että kelpoisia henkilöitä ei ole saatavilla, jonka vuoksi jatkuva sijaistuskierre ja hallinnon työ tehtävänä.

- **Kirjaus 26:** Kaksivuotisesta esiopetuksesta käydään kokeilun jälkeen, ennen asiasta päättämistä, laaja keskustelu varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen osalta, miten asiassa tulisi edetä tarkoituksenmukaisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus hillitsee kustannusten kasvua mahdollisen kaksivuotisen esiopetuksen toteutumisessa. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun kustannusvaikutukset tulee arvioida laajasti ennen mahdollista toimeenpanoa. Kuntatalouden rahoitustasapaino heikkenee, kun asiakasmaksutuottoja menetetään.

Lisätiedot: Jarkko Lahtinen, kehittämispäällikkö, puh. +358 50 361 4526

Otetaan yhteistyömallit laajasti käyttöön perusopetuksessa

- **Kirjaus 27:** Alueilla, joilla perusopetuksen ikäluokat pienenevät voimakkaasti, tarjotaan kunnille tukea ja kannusteita opetuksen järjestämiseen yhteistyössä, sekä mahdollisuuksia etäopetuksen osittaiseen hyödyntämiseen.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus vaatii mahdollistavan lainsäädännön kehittämistä ja toteutuessaan, se on kustannusneutraali tai jopa säästövaikutteinen. [Verkostoperuskoulu-hanke](#) antaa tästä lisätietoa viimeistään vuonna 2024.

- **Kirjaus 28:** Etäopetuksen mahdollisuutta selvitetään ja etäopetus määritellään lähiopetusta täydentäväksi opetuksen järjestämisemuodoksi.

Vaikutukset julkiseen talouteen: Kirjaus on kustannusneutraali. Etäopetus olisi lähiopetusta täydentävä opetuksen järjestämistapa, josta paikallisesti kunta voisi päättää lainsäädännön määrittelemissä rajoissa.

Lisätiedot: Mari Sjöström, erityisasiantuntija, puh. +358 50 575 8622.

Arvioidaan TUVÄ-koulutusten toimivuus

- **Kirjaus 29:** Perusopetuksen päättövaihetta joustavoitetaan. Joustavan perusopetuksen toimintaa kehitetään siten, että toimintamuodosta hyötyy nykyistä laajempi oppilasjoukko. TUVÄ-koulutuksen (tutkintokoulutukseen valmentava koulutus) toimivuus nivelvaiheen koulutusratkaisuna arvioidaan hallituskauden 2023–2027 aikana.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kun joustavan perusopetuksen kohderyhmä määritellään uudelleen, toiminta tavoittaa vähintään 2 % kohdejoukkoon kuuluvasta ikäluokasta (vl. 7-9). Tämä tarkoittaa noin 1 600 oppilasta lisää nykyiseen, kasvattaen kustannuksia 4,8 miljoonalla eurolla.

Lisätiedot: Mari Sjöström, erityisasiantuntija, puh. +358 50 575 8622.

Uudistetaan lukiokoulutuksen järjestämis- ja rahoitustavat

- **Kirjaus 30:** Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan mahdollistamaan erilaiset tarkoituksenmukaiset järjestämistavat ja rahoitus vastaamaan lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Lukioiden rahoitusleikkaus poistetaan kumoamalla rahoituslain (1705/2009) 23b §.

Vaikutus julkiseen talouteen: Rahoitusleikkauksen poistamisen kustannukset riippuvat opiskelijamäärästä, mutta esimerkiksi vuoden 2024 osalta kustannusvaikutus on yhteensä 105 miljoonaa euroa vuodessa, josta valtion osuus 50 miljoonaa euroa ja kuntien 55 miljoonaa euroa.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisella ei sen sijaan ole kustannusvaikutuksia.

Lisätiedot: Kyösti Värri, erityisasiantuntija, puh. +358 50 431 1926.

Turvataan ammatillisen koulutuksen saatavuus

- **Kirjaus 31:** Ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädäntö muodostaa yhden kokonaisuuden oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen osalta. Näin taataan ammatillisen koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus sekä sivistykselliset oikeudet maan eri osissa.

Vaikutus julkiseen talouteen: ei vaikutuksia julkiseen talouteen.

- **Kirjaus 32:** Ammatillisen koulutuksen valtiontalousarvioon perustuvan rahoituksen tarkoituksenmukaisuus selvitetään ja sen perusteella arvioidaan, olisiko perusteltua palata takaisin järjestelmään, jossa rahoitus määräytyy todellisen kustannuspohjan perusteella.

Vaikutus julkiseen talouteen: ei vaikutuksia julkiseen talouteen.

- **Kirjaus 33:** Nykyistä monimuotoista ammatillisen koulutuksen järjestäjämallia kehitetään. Kunnille turvataan aidot mahdollisuudet käyttää osaamisen

kehittämistä kotoutumisen sekä työllisyys- ja elinkeinopolitiikan välineenä. Näin vahvistetaan kuntien roolia koulutuksessa. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tarpeellisuus ja asema arvioidaan ja sen pohjalta ratkaistaan, tarvitaanko tämänkaltaista viranomaista.

Vaikutus julkiseen talouteen: Ei välittömiä vaikutuksia julkiseen talouteen. TE-palvelujen kannustava rahoitusmalli kannustaa kuntia ohjaamaan ammatillista koulutusta entistä paremmin työelämän tarpeita vastaavaksi ja kehittämään valmistuvien opiskelijoiden työllistymistä tukevia palveluita osana kuntien työllisyys- elinkeino ja kotoutumispalveluita. Osaavan työvoiman saatavuus ja työllisyys paranee, millä on merkittävä julkista taloutta vahvistava vaikutus.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen arvioinnissa on arvioitava myös lisääntyneistä hankehauista sekä kilpailutuksista kunnille ja koulutuksen järjestäjille sekä valtiolle aiheutuneet hallinnolliset kustannukset.

Lisätiedot: Maarit Kallio-Savela, kehittämispäällikkö, puh. +358 50 437 0045.

Turvataan kulttuuripalvelujen saavutettavuus

- **Kirjaus 34:** Uudistetaan taiteen perusopetuslaki ja turvataan taidekasvatuksen saavutettavuus koko maassa.

Kustannusvaikutus: Kirjaus edellyttää valtion lisärahoitusta.

Lisätiedot: Johanna Selkee, erityisasiantuntija, puh. +358 50 435 9420.

Tartutaan suomalaisten liikkumattomuuteen

- **Kirjaus 35:** Tartutaan suomalaisten liikkumattomuuteen tukemalla ja rahoittamalla paikallistason kokonaisvaltaisten ja monialaisten liikkumisohjelmien suunnittelua ja toimeenpanoa. Pienennetään liikuntapaikkojen korjausvelkaa. Lisätään varoja liikuntatilojen energiatehokkuuden parantamiseen sekä panoksia kestävään liikuntapaikkarakentamiseen ja virkistys- ja ulkoilualueiden kehittämiseen.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus edellyttää valtion lisärahoitusta.

Mittavat vaihtoehtoiskustannukset, jos mitään ei tehdä:

- Liikkumattomuuden kustannukset 3,4 mrd € vuosittain (UKK-instituutti)
- Tuloverojen menetykset 1 843 miljoonaa euroa
- Työkyvyttömyys 325 milj. euroa
- Ennenaikaiset kuolemat 300 milj. euroa
- Terveyspalveluiden käyttö 214 milj.
- Sairauspoissaolot 56 milj. euroa
- Lääkkeet 49 milj. euroa
- Työttömyysetuudet 21milj.
- Ikääntyneiden laitoshoido 419 milj.

Liikuntapaikkojen korjausvelan taso kunnissa on 630 miljoonaa – 1,3 miljardia euroa. Tämä kytkeytyy osaltaan liikkumattomuuden ratkaisuihin.

Lisätiedot: Mari Ahonen-Walker, erityisasiantuntija, puh. +358 50 452 6433.

Edistetään lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa

- **Kirjaus 36:** Kehitetään lasten ja nuorten mielekästä vapaa-aikaa kokonaisuutena. Vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä huomioidaan lasten ja nuorten omaehtoinen toiminnan merkitys sekä digitaalisen kulttuurin kehittyminen. Siirretään koulunuorisotyön määräaikaiset panostukset pysyvästi kuntien nuorisotyön valtionosuuteen.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus ei edellytä lisäkustannuksia. Parhaimmillaan kirjaus synnyttää säästöjä. Kirjauksella haetaan mahdollisuuksia toimintojen yhteensovittamiseen yhdistämällä koulunuorisotyön rahoitus nuorisotyön rahoituksen.

Nykyisellään koulunuorisotyön rahoitus 6 miljoonaa euroa/vuosi ja nuorisotyön vos 7,9 miljoonaa euroa/vuosi.

Lisätiedot: Mari Ahonen-Walker, erityisasiantuntija, puh. +358 50 452 6433.

Tarkennetaan kuntien ja hyvinvointialueiden työnjakoa

- **Kirjaus 37:** Kuntien ja hyvinvointialueiden vastuunjakoa tarkastellaan ja tarvittaessa sitä määritellään nykyistä tarkemmin huomioiden myös muiden kuntapohjaisten toimijoiden rooli. Ministeriöiden roolia ja keskinäistä koordinaatiota parannetaan kunnille ja hyvinvointialueille annettujen yhteistyövelvoitteiden ja niihin liittyvien suunnitelmien tiivistämiseksi ja yhteensovittamiseksi.

Vaikutus julkiseen talouteen: Ei suoria kustannusvaikutuksia. Kirjauksen tavoitteena on selkiyttää ja tehostaa kuntien ja hyvinvointialueiden toimintaa ja yhteistyötä sekä parantaa yhteistyön laatua. Yhteistyötä ja koordinaatiota kehittämällä saadaan mahdollisesti aikaan myös merkittäviä säästöjä.

Nykyiset yhteistyövelvoitteet ovat lainsäädännössä hajallaan, eikä velvoitteiden keskinäisistä suhteista ja riippuvuuksista ole selkeää kuvaa käytettävissä. Kyse on ennen kaikkea yhteistyöhön käytettävien velvoitteiden sijaan toiminnan keskittämistä asiakkaita palvelemaan työhön, jolloin on saatavissa säästöä muiden palveluiden osalta. Myös digitaalisten ratkaisujen ja tietovarantojen hyödyntämistä tulee tehostaa osana tiedolla johtamisen kokonaisuutta.

Jatkossa myös muiden kuntapohjaisten toimijoiden rooli ja mahdollisuudet osana kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä tulee tunnistaa nykyistä paremmin ja suunnata niiden toimintaa alueellista yhteistyötä tukevaksi.

Lisätiedot: Sami Niemi, erityisasiantuntija, puh. +358 50 589 9187.

Ehkäistään syrjäytymistä

- **Kirjaus 38:** Mahdollistetaan kunnille vaikuttava rooli hyvinvointihaasteiden ennaltaehkäisijänä riittävin resurssein. Kohdennetaan resurssit pitkittyneiden hyvinvointihaasteiden juurisyihin vaikuttamiseen ja suunnataan niihin tutkimusrahoitusta. Kunnille turvataan mahdollisuudet toteuttaa kynnysksetömiä palveluita kuntalaisten arkisissa ympäristöissä.

Vaikutus julkiseen talouteen: Hyte-kertoimen kasvattaminen 100 miljoonasta eurosta 150–200 miljoonaan euroon on kustannusvaikutuksiltaan neutraali, mutta tutkimusrahoituksen lisääminen kasvattaa valtion kustannuksia.

Mikäli eriarvoisuutta tuottaviin juurisyihin (kuten lapsiperheköyhyyteen) pystytään vaikuttamaan tehokkaasti, tuo se merkittäviä säästöjä pitkällä aikavälillä kustannusten sijaan. Tällä hetkellä valtio rahoittaa tutkimustoimintaa 2,4 miljardilla eurolla, josta vain 60 miljoonaa euroa on suunnattu syrjäytymisen ehkäisemiseen. Siksi panostuksia tulee kasvattaa.

Vapauksien lisääminen palveluiden tuottamiseen on kustannusneutraali ja mahdollisesti säästöjä tuottava toimenpide.

Lisätiedot: Maria Salenius, kehittämispäällikkö, puh. +358 50 561 0466.

Sujuvoitetaan yhteistyötä oppilashuollossa ja työpajatoiminnassa

- **Kirjaus 39:** Psykologien koulutusmääriä nostetaan ja kuraattorien kelpoisuusehdot pidetään riittävän väljinä työvoiman saatavuuden varmistamiseksi. Opiskeluhuollon onnistunut toteuttaminen tarvitsee valtakunnantason yhteistyötä. Yhteistyössä on edustettuna OKM, STM, Opetushallitus, THL ja Kuntaliitto.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kustannukset koulutuksen lisäämisestä nousevat, mutta ne kohdistuvat pääosin yliopistoille.

- **Kirjaus 40:** Työpajatoiminnan järjestämisessä kunnalla ja hyvinvointialueella on oma roolinsa ja kyse on näin ollen yhteisestä tehtävästä. Asia ratkaistaan yhteistyön mahdollistavalla lainsäädännöllä. Ilmeneviä puutteita hyvinvointialueiden palveluissa ei kompensoida kuntien palveluita lisäämällä, ilman että pysyvä rahoitus seuraa mukana.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kirjaus synnyttää säästöjä. Lainsäädäntöä uudistetaan niin, että julkisten toimijoiden on mahdollista tehdä yhteistyötä yhteisessä tehtävässä joustavasti. Kirjaus selkiyttää ja tehostaa kuntien ja hyvinvointialueiden toimintaa ja yhteistyötä sekä parantaa yhteistyön laatua.

Lisätiedot: Liisa Jurmu, projektipäällikkö, puh. +358 50 479 6835.

Kehitetään sivistystoimen rahoitusjärjestelmää

- **Kirjaus 41:** Valtionapurahoitusta kehitetään pysyväisluonteisesti vastaamaan maahan muuttavien opetus- ja kulttuuripalvelujen palvelujen järjestämisen kustannuksiin, jotta rahoituksesta on saatavissa tietoa ennakkollisesti.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kun lainsäädäntöä uudistetaan niin, että julkisten toimijoiden on mahdollista tehdä yhteistyötä joustavasti, tuloksena on selkeämpi kuntien ja hyvinvointialueiden vastuunjako ja tehokkaampi toiminta.

Lisätiedot: Irmeli Myllymäki, kehittämispäällikkö, puh. +358 46 921 4443.

Laaditaan kansallinen digivisio

- **Kirjaus 42:** Sivistystoimelle laaditaan koko oppimispolun kattava ja laajassa valmistelussa toteutettu kansallinen digivisio ja kehittämisen strategia, jota täydennetään toimenpideohjelmalla. Henkilöstön digitaalista osaamista vahvistetaan mm. täydennyskoulutuksin. Perusrahoituksessa tunnistetaan palvelujen monikanavaisuus, kuten digitaalisten palvelujen ja neuvonnan aiheuttamat kustannukset. Kuntien välistä yhteistyötä mukaan lukien digitaalisten toimintamallien ja palveluiden kehittämistä edistetään ja tuetaan.

Vaikutus julkiseen talouteen: Kansallisen digivision kustannukset koostuvat työpanoksesta OKM:stä ja OPH:sta sekä mahdollisista sidosryhmistä.

Lisätiedot: Minna Lindberg, erityisasiantuntija, puh. +358 50 577 2243.

Kehitetään julkisia hankintoja

- **Kirjaus 43:** Arvioidaan hankintalain sidosyksikkösäännösten toimivuutta sekä selvitetään nykyisten inhouse-yhtiöiden toimintaympäristöä ja kehittämistarpeita. Arvioinnissa huomioidaan sidosyksikköjen merkitys kuntien yhteistoiminnassa ja toimintojen tehostamisessa sekä mahdollisten säädösmuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden toimintaan. Sääntelyn mahdolliset muutokset rajataan havaittuihin ongelmatapauksiin, jotta yleisellä sääntelyllä ei hankaloiteta hankintayksiköiden ja palvelun käyttäjien kannalta tehokasta, lakeihin perustuvaa ja tarpeellista sidosyksiköiden käyttöä.

Vaikutus julkiseen talouteen: Arvioinnissa tulee muodostaa kokonaiskuva sidosyksiköiden toiminnasta ja merkityksestä. Vaikutus julkiseen talouteen riippuu mahdollisista havaituista muutostarpeista ja ehdotuksista. Sidosyksikkösääntelyn muutosten taloudellisista vaikutuksista ei ole luotettavaa tutkimustietoa. Lähtökohtana tulee olla, että vaikutuksen tulee olla julkiselle taloudelle positiivinen mutta myös esimerkiksi varautumisen tai muiden velvoitteiden kannalta tarkoituksenmukainen.

Lisätiedot: Juha Myllymäki, lakiasianjohtaja, puh. 050 4084392.

Lisätiedot

Kuntaliitto on koonnut ehdotuksia kirjauksiksi hallitusohjelmaan 2023–2027. Kirjausehdotuksemme löytyvät tästä koosteesta.

Kerromme mielellämme yksityiskohtaisempia taustatietoja kustakin tavoitteesta ja saavumme mielellämme kuultaviksi tai keskustelemaan. Kunkin aiheen lopusta löytyy kyseisen alan asiantuntijoidemme yhteystiedot.

Hallitusohjelmatavoitteiden ja -kirjausten kokonaisuudesta vastaavat:

Yhteysjohtaja José Valanta

Puh. +358 50 523 1116

Edunvalvonnan erityisasiantuntija Laura Lyly

Puh. +358 50 439 5068

sähköposti: etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Nostetaan kuntien asiat näkyvästi hallitusohjelmaan! Ollaan yhteyksissä!

Toimitusjohtaja Minna Karhunen

Puh. +358 50 380 5907

Kuntaliiton hallitusohjelmatavoitteisiin voit tutustua alla olevan qr-koodin kautta tai osoitteessa www.kuntaliitto.fi/hallitusohjelmatavoitteet

Tämä kooste löytyy myös samalta verkkosivulta pdf-tiedostona.

